

श्री
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुलचोक ललितपुर
इजलास
माननीय अध्यक्ष श्री टेकप्रसाद दुङ्गाना
लेखा सदस्य श्री वासुदेव खनाल
फैसला
२०७९।०८० सालको निर्णय नं. ४५१
पुनरावेदन नं. ०७७-RB-०१५४
मुद्दा:- आयकर (२०७१/०७२)।

सोनापुर सुनसरी स्थित अरिहन्त मल्टी फाईवर्स लिमिटेड (स्थायी लेखा नं. ३०००१६९६५) को तर्फबाट अधिकार प्राप्त ऐ.का ग्रुप भाईस प्रेसिडेन्ट अमित कुमार जैन..... १ } पुनरावेदक

विरुद्ध

श्री ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर..... १ } प्रत्यर्थी
श्री आन्तरिक राजस्व विभाग, लाजिम्पाट, काठमाण्डौ..... १ }

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय:- ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर

शुरु निर्णय गर्ने अधिकारी:- प्रमुख कर प्रशासक धनिराम शर्मा

शुरु कार्यालयको निर्णय मिति:- २०७५/०२/१४

प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णय गर्ने कार्यालय र पदाधिकारी

निर्णय गर्ने कार्यालय:- आन्तरिक राजस्व विभाग

निर्णय गर्ने पदाधिकारी:- महानिर्देशक श्री विनोद बहादुर कुँवर

निर्णय मिति:- २०७६/१२/१०

उपस्थित कानून व्यवसायीहरू

पुनरावेदकका तर्फबाट : विद्वान बरिष्ठ अधिवक्ता श्री चण्डेश्वर श्रेष्ठ र विद्वान

अधिवक्ता श्री नितेश श्रेष्ठ ।

प्रत्यर्थी कार्यालयहरूका तर्फबाट : विद्वान सहायक न्यायाधिवक्ता श्री संगिता थोकर

अवलम्बित नजीर: x

प्रस्तुत मुद्दामा ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरको मिति २०७५।०२।१४ को संशोधित कर निर्धारणको निर्णय र सोही निर्णयलाई सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।१२।१० मा भएको निर्णय समेत उपर राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(१) र आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ बमोजिम पर्न आएको पुनरावेदन यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं यस न्यायाधिकरणको ठहर यस प्रकार रहेको छः-

तथ्य खण्ड

१. ठूला करदाता कार्यालयको कार्य क्षेत्र अन्तर्गतका करदाता अरिहन्त मल्टी फाईवर्स लिमिटेडले आ.व.२०७१/०७२ को कारोबारको सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार करयोग्य आय रु.५,२०,९४,३३०।- कायम गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरमा मिति २०७२/०९/३० मा आय विवरण पेश गरेको।
२. आ.व. २०७१/७२ को लागि ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट कर परीक्षणको सिलसिलामा करदाताबाट पेश हुन आएको आय विवरण साथ संलग्न कागजात तथा फाँटवारी तथा प्रमाणहरूको अध्ययन, छानविन गरी सो समेतको आधारमा पेश हुन आएको प्रतिवेदन समेतलाई मुख्य आधार बनाई परीक्षण गर्दा प्रस्तुत करदाताको यस आ.व.२०७१।७२ को सम्बन्धमा आयकर ऐन,२०५८ बमोजिम आयमा समावेश गर्नु पर्ने आय समावेश नभएको तथा कट्टी गर्न नपाइने खर्च कट्टी दावी भएको देखिएकोले सोही ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि औद्योगिक ब्यवसाय तर्फको संशोधित कर योग्य आय रु.१,५३,३४,५६६।- तथा निकासी तर्फको संशोधित करयोग्य आय रु.३,३७,१५,४७०।- करयोग्य नोक्सानी कायम गर्नुपर्ने भएकोले सो बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै ठोस सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले दिन १५ (पन्ध्र) भित्र पेश गर्न आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१(६) बमोजिम ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७५/०१/२८ मा जारी भएको सूचना।
३. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७५/०१/२८ मा जारी भएको सूचना करदाताले मिति २०७५/०१/३१ मा बुझी लिई सोको लिखित जवाफ मिति २०७५/०२/०८ मा पेश गरेको।

४. प्रस्तुत करदाताको संशोधित करयोग्य आयमा परिवर्तन हुने नदेखिएको हुँदा आ.व. २०७१/०७२ को लागि उद्योग तर्फ रु.१,५३,३४,५६६/- करयोग्य आय कायम गर्ने तथा निकासी तर्फको संशोधित नोक्सानी रु.३,३७,१५,४७०/- कायम गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ बमोजिम कर अधिकृतले संशोधित कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा १०२ बमोजिम गर्ने गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७५/०२/१४ मा खडा भएको निर्णय पर्चा।
५. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरले मिति २०७५/०२/१४ मा जारी गरेको आ.व. २०७१/०७२ को आयकर तर्फको संशोधित कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझी करदाता अरिहन्त मल्टी फाइवर्स लिमिटेडले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७५/०४/०९ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा पेश गरेको निवेदन।
६. पुनरावेदक करदाता अरिहन्त मल्टी फाइवर्स लिमिटेडले पेश गरेको स्वयंकर निर्धारण बमोजिम देखिएको नोक्सानी विभिन्न वर्षमा थप एक तिहाई हास खर्च थप गरी करयोग्य नोक्सानी कायम गर्नु पर्ने, निवेदकले शुरु हासको आधार अनुसार आ.व.२०७१।७२ मा थप भएको सम्पत्ति समेत आयकर ऐन, २०५८ को अनुसूची-२ को दफा ३ को उपदफा (२) अनुसारको विशेष उद्योग भएकाले थप एक तिहाईको दरले हुने रकम समेत समावेश गरी कायम गरेको हासको आधारमा मर्मत तथा सुधार खर्च गणना गर्दा हुने रकम भन्दा बढी रकम कट्टीगरेको हुँदा मर्मत तथा सुधार खर्च नपाउने, निवेदकले एकातर्फ तरलताको अभाव देखाई बैंकबाट कर्जा लिई ब्याज खर्च कट्टी गरेको र अर्कोतर्फ आफूसँग भएको रकम अन्य कम्पनीलाई उधारोमा सामान विक्री गरी लामो समयसम्म ब्याज असूलउपर नगरेको हुँदा बैंक कर्जामा निवेदकले कट्टी गरेको ब्याज खर्च अमान्य हुने, एकातर्फ तरलताको अभाव देखाई बैंकबाट कर्जा लिई बैंक खर्च कट्टी गरेको र अर्कोतर्फ आफूसँग भएको रकम मुद्दती खातामा जम्मा गरी अन्य कम्पनीको बैंक ऋणको ग्यारेन्टिका लागि उपलब्ध गरेको हुँदा बैंक कर्जामा निवेदकले कट्टी गरेको ब्याज खर्च अमान्य हुने, निवेदकले कानून बमोजिम कच्चा पदार्थको अन्तिम मौजदात गणना नगरेको हुँदा कार्यालयबाट **First In First Out Method** बमोजिम कच्चा पदार्थको अन्तिम ब्यापार मौजदात लागत खर्च गणना गर्दा बढी खर्च कट्टी गरेकोले ब्यापार मौजदात लागत खर्च नपाउने, विशेष उद्योगले गरेको निर्याततर्फ रु.१,५८,२१,९०२/- नोक्सानी कट्टी गर्न नपाउने, विशेष उद्योगतर्फको आयबाट निर्याततर्फ कट्टी गरेको नोक्सानी रकमलाई कट्टी अमान्य गरी सम्बन्धित व्यवसायमा कायम गर्ने, यस आय वर्षको अन्तिम मौजदातमा समावेश गर्न छुट भएको **By Product Caddiz** लगतैको पछिल्लो आय वर्षमा समावेश नगरेको हुँदा अन्तिम मौजदातमा नभएको

By Product Caddiz लाई विक्री कायम गरी सो रकमलाई कानून बमोजिम आयमा समावेश हुनु पर्ने भनी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको कर निर्धारण मिलेकै देखिंदा निवेदकको जिकिर नपुग्ने ठहर्छ भनी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।१२।१० मा भएको निर्णय।

७. अरिहन्त मल्टी फाईबर्स लिमिटेडले हासकट्टीको दरमा एक तिहाईले थप हास खर्च कट्टीको सुविधा पाउनेमा सो सुविधा नलिई आफ्नो हास तालिका अनुसारको हास आधारमा मर्मत तथा सुधार खर्च गणना गरी खर्च कट्टी गरेकोले बढी खर्च कट्टी नलिएको, ऋण लिएको रकम सापटी नदिई केही वर्ष अगाडी विक्री गरे बापतको रकम प्राप्त नभएको हुँदा उक्त ब्याज खर्च अमान्य गर्नु नपर्ने, करदाता कम्पनीको ६५ प्रतिशत शेयर लगानी रहेको कम्पनीमा शेयर लगानी नगरी बैंक ऋणको ग्यारेन्टी वापत **Fixed Deposit** गरेको र त्यस **Fixed Diposit** बाट प्राप्त ब्याज रकमलाई आयमा समावेश गरेको अवस्थामा ब्याज खर्च र **Fixed Deposit** को ब्याज आम्दानीको फरक दरको आधारमा ब्याज खर्च कट्टी अमान्य नहुने, अरिहन्त मल्टी फाईबर्स लिमिटेडले शुरु देखि नै **First In First Out Method** बाट आफ्नो कच्चा पदार्थ तथा अन्य सामग्रीको मौजदात राख्ने गरेको कुरा **Note of Account** बाट अवगत हुने हुँदा ठूला करदाता कार्यालयले देखाएको रकम आयमा जोडन नमिल्ने, विशेष उद्योगले गरेको निर्यात ब्यवसायतर्फ नोक्सानी अमान्य गरी विशेष उद्योगले गरेको निर्यात तर्फ नोक्सानी कट्टी कायम गरेको, यस उद्योगले **Finished Goods stock** गर्दा जमिनबाट चिसो नहोस, नविग्रीयोस भनेर तल ओछ्याएको **Caddiz** आफै उपभोग गरेकाले **stock** छुटन गएकोले **By product Caddiz** को **Stock missing** भनी रु.१२,८१,९८४।— आयमा समावेश गर्ने गरी प्रत्यर्थी कार्यालयबाट भएको निर्णय र सोही निर्णयलाई सदर गर्ने गरी विभागबाट भएको निर्णय समेत बदर गरी न्याय पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको जिकिर लिई करदाताको तर्फबाट मिति २०७७/०६/०९ मा यस न्यायाधिकरणमा दर्ता भएको पुनरावेदन पत्र।
८. यसमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकीलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७७/१०/०२ मा भएको आदेश।
९. प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक करदाताको तर्फबाट उपस्थित विद्वान बरिष्ठ अधिवक्ताले लिखित बहसनोट पेश गर्ने समय पाउँ भनी माग गर्नु भएकोले पुनरावेदक करदाता तथा प्रत्यर्थी दुवै पक्षबाट एक महिना भित्र लिखित बहसनोट पेश गर्न लगाइ नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९/१२/२० मा भएको आदेश।
१०. मिति २०७९/१२/२० को आदेशानुसार पुनरावेदकतर्फका बरिष्ठ विद्वान अधिवक्ता श्री

चण्डेश्वर श्रेष्ठ र विद्वान अधिवक्ता श्री नितेश श्रेष्ठले मिति २०८०/२/८ मा र प्रत्यर्थीतर्फका विद्वान सहायक न्यायाधिवक्ता श्री संगिता थोकरले मिति २०८०/२/३ मा पेश गर्नु भएको लिखित बहसनोट।

ठहर खण्ड

११. नियम बमोजिम पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक करदाता अरिहन्त मल्टी फाईभर्स लिमिटेडको तर्फबाट उपस्थित हुनु भएका विद्वान बरिष्ठ अधिवक्ता श्री चण्डेश्वर श्रेष्ठ र विद्वान अधिवक्ता श्री नितेश श्रेष्ठले ठूला करदाता कार्यालय हरिहरभवन, ललितपुरबाट पुनरावेदक अरिहन्त मल्टी फाईभर्स लिमिटेडको आ.ब. ०७१।०७२ को हकमा गरेको संशोधित कर निर्धारणको आदेश तथा सोही आदेशलाई सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णयमा लिईएका आधार तथा कारणहरु बस्तुनिष्ठ नभएको र आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७, दफा १९ र अनुसूची-२ बमोजिमको कानुनी प्रावधान बर्खिलाप हुने गरी भएको निर्णय बदर गरी पाउँ भनी प्रस्तुत गर्नु भएको बहस समेत सुनियो।
१२. प्रत्यर्थी कार्यालयका तर्फबाट उपस्थित विशेष सरकारी वकील कार्यालय, काठमाडौंका विद्वान सहायक न्यायाधिवक्ता श्री संगिता थोकरले पुनरावेदकले आफुले लिएका दावीहरुलाई ठोस तथा बस्तुनिष्ठ प्रमाणको माध्यमबाट पुष्टि गर्न सकेको अबस्था नहुँदा प्रत्यर्थी कार्यालयहरुबाट भएको निर्णय कानून सम्मत रहेकोले सो निर्णयलाई सदर गरी पाउँ भनी प्रस्तुत गर्नु भएको बहस समेत सुनियो।
१३. करदाताका तर्फबाट लिइएका पुनरावेदन जिकिरहरु, दुवैतर्फबाट प्रस्तुत बहस नोट एवं बहस बुद्धाहरु र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणको अध्ययन गरी हेर्दा, ठूला करदाता कार्यालयबाट करदाताको हकमा भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश तथा प्रशासकीय पुनरावलोकनको क्रममा आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय मिलेको छ, छैन? पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो वा होइन? भन्ने विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।
१४. निर्णय तर्फ बिचार गर्दा करदाताको पहिलो जिकिर ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारण आदेशमा दावी लिईएको हास खर्च रु. ८४,०४,७७५/- लाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९ बमोजिम खर्च कट्टी दिन नमिल्ने भनी गरिएको निर्णयका सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। करदाताले बढी हास खर्च दावी नगरेको तथा दावी गरेको हास खर्च कट्टी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९ बमोजिमको हुँदा ठूला करदाता कार्यालयले यस सम्बन्धमा गरेको निर्णय बदर हुनु पर्दछ भन्ने करदाताको मुख्य पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन्छ। करदाताको आ.ब. २०७०/७१ को संशोधित कर

निर्धारण बाट कायम गरिएको शुरु हास आधारमा यस वर्ष थप भएका सम्पत्ति समेतमा खर्च कट्टी गर्न पाउने खर्च भन्दा समूह “क” मा रु. ३,१०,४५९/- समूह “ख” मा रु. १,७५,४२५/- समूह “ग” मा रु.१,३९,६५७/- र समूह “घ” मा रु.७७,७९,२३४/- समेत गरी जम्मा रु. ८४,०४,७७५/- बढी हास खर्च दावी गरेको देखिन आउँछ । यिनै करदाताले यसै न्यायाधिकरणमा दर्ता गरेको आ.ब. २०७०/७१ को संशोधित कर निर्धारण आदेश उपरको लगाउको ०७७-RB-००६१ नम्बरको आयकर मुद्दामा आजै यसै इजलासबाट हास खर्च लगायतका शिर्षकमा शुरु संशोधित कर निर्धारण आदेश सदर हुने ठहरी फैसला भइसकेको हुँदा सो समेत आधारमा यो आ.ब. को हास खर्चको शिर्षकमा लिएको पुनरावेदन जिकिर पुग्ने देखिएन ।

१५. करदाताको दोस्रो पुनरावेदन जिकिर मर्मत तथा सुधार खर्चमा दावी गरिएको रु. ३६,६६०।— बढी दावी गरेको भनी कट्टी नहुने सम्बन्धमा रहेको पाइन्छ। करदाताले ठूला करदाता कार्यालयबाट अन्तिम कर निर्धारण आदेशको क्रममा मर्मत तथा सुधार खर्च रु.३६,६६०।- लाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १६ बमोजिम खर्च कट्टी नहुने भनी लिएको आधार कानूनसम्मत नरहेको हुँदा बदर गरी पाउँ भनी पुनरावेदन जिकिर लिएको देखिन्छ। प्रस्तुत जिकिरका विषयमा ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय व्यहोरामा करदाताले पेश गरेको विवरण बमोजिम दावी गरेको समूह 'ग' मा रु. ३६,६६०/- बढी मर्मत तथा सुधार खर्च अमान्य हुने भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ। करदाताले पुनरावेदन जिकिरमा कम्पनीले आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम हास योग्य सम्पत्तिको हास भए वापत अनुसूची २ बमोजिम हासकट्टी गर्नुपर्ने हुन्छ। अनुसूची २ को दफा ३(२) अनुसार हासयोग्य सम्पत्तिका लागि लागु हुने हास कट्टीको दरमा एक तिहाईले थप पाउने गरी ऐनले दिएको सुविधालाई बाध्यात्मक व्यवस्थाको रूपमा प्रयोग गरी कानून विपरित बढिको मर्मत सुधार खर्च दावी नगरिएको भन्ने जिकिर लिएको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १६ को उपदफा (१) मा “कुनै व्यक्तिले कुनै आय वर्षमा कुनै व्यवसाय वा लगानीको आय गणना गर्दा सो व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन गर्न सो वर्षमा स्वामित्व भएको र प्रयोग गरिएको हासयोग्य सम्पत्तिको मर्मत वा सुधार गर्दा भएको सबै खर्चहरू कट्टी गर्न पाउनेछ” भन्ने र सोही दफाको उपदफा (२) मा “ उपदफा १ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सो उपदफा बमोजिम गर्न पाउने खर्च कट्टी गर्दा उक्त आय वर्षको अन्त्यमा रहेको सम्पत्तिको समूहको हास आधार रकमको सात प्रतिशत भन्दा बढी हुने छैन” भन्ने कानुनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। करदाताको आ.ब. २०७०/७१ को संशोधित कर निर्धारणबाट कायम भएको हास आधारको अनुपातमा यो आ.ब. २०७१/७२ मा उक्त दफा १६ को कानुनी व्यवस्था

बमोजिम कट्टी लिन पाउने भन्दा समूह “ग” मा रु.३६,६६०/- बढी मर्मत सुधार खर्च दावी गरेको मिसिल संलग्न प्रमाणबाट पुष्टि भएको देखियो। आ.ब. २०७०/७१ को संशोधित कर निर्धारण आदेश उपर परेको यसै लगाउको ०७७-RB-००६१ को मुद्दामा आ.ब. २०७१/०७२ को लागि हास आधार कायम गरेको निर्णय समेत शुरु संशोधित कर निर्धारण आदेश आज यसै इजलासबाट सदर हुने ठहरी फैसला भइसकेकोले सो समेत आधारमा ठूला करदाता कार्यालयबाट आयकर ऐन, २०५८ को दफा १६ बमोजिम समुह “ग” मा बढी दावी गरेको रु.३६,६६०/- मर्मत तथा सुधार खर्च कट्टी दिन नमिल्ने भनी गरेको संशोधित कर निर्धारण आदेश मिलेकै देखिन्छ।

१६. करदाताले पुनरावेदन पत्रमा लिएको तेस्रो र चौथो जिकिर ब्याज खर्च अमान्य सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। यस आ.ब. २०७१/७२ मा करदाताको वित्तीय विवरणको Notes to Account मा भूकृती पल्प एण्ड पेपर नेपाल लिमिटेड सँग रु.१०,२९,९२३, अग्रिनी आल्मुनियम सँग रु.४४,८४४/- , हनुमान इण्डष्ट्रिज सँग रु.५४,०००/- र नोभा नेट प्रा.लि सँग रु.७९,९०२/- उठाउन बाँकी रहेको भनी closing Balance मा उल्लेख गरेको देखिन्छ भने रु. २,००,००,०००/- मुद्दती खातामा राखेको देखिन्छ। त्यस्तो उठाउन बाँकी रकम र मुद्दती खातामा रहेको रकम व्यवसायको आय आर्जन हुने कार्यमा उपयोग नभएको भनी सो को ब्याज खर्च ठूला करदाता कार्यालयले अमान्य गरेको देखिन आउँछ। करदाताले यो आ.ब. २०७१/७२ व्यवसायमा तरलताको अभाव देखाई विभिन्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुबाट कर्जा लिएको र सो कर्जा बापत रु.४,३१,०७,५१४/- खर्च कट्टी गरेकोमा त्यसरी लिएको कर्जा रकम व्यवसायको आय आर्जनमा लगानी गर्नु पर्नेमा विभिन्न कम्पनी लाई बिना प्रयोजन दिएको र उठाउन बाँकी रहेको तथा रघुपति जुट मिल्स लाई ऋण लिए बापत रु.२,००,००,०००/- मुद्दती खातामा जम्मा गरिदिएको देखिन आयो। उक्त सम्पूर्ण रकम व्यवसायको आय आर्जन गर्ने कार्यमा उपयोग नभएको हुँदा करदाताले बैंक लाई बुझाएको ब्याजदर ८.४२ प्रतिशतको हिसाबले हुन आउने ब्याज रकम सम्म आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४(१) बमोजिम अमान्य हुने भनी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय न्यायोचित देखिदा करदाताको उक्त दुवै जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन।

१७. करदाताको पाचौं पुनरावेदन जिकिर हेर्दा ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेशमा कच्चा पदार्थको अन्तिम मौज्जात कम मूल्यांकन गरी बढी व्यापार मौज्जातको लागत खर्च दावी गरेको रकम रु.१,२४,१३९/- लागत खर्च अमान्य गर्ने निर्णय त्रुटीपूर्ण रहेको भन्ने देखिन्छ। करदाताले कच्चा पदार्थको विवरणमा Direct material J.B.O को खरिद मूल्य प्रति लिटर रु ९४.१७ रहेकोमा उक्त वस्तुहरुको

अन्तिम मौज्जातको मूल्यांकन प्रति लिटर रु ८९.१० का दरले गरेको Direct material J.B.O प्रति लिटर रु ५.०७ का दरले अन्तिम मौज्जातको कम मूल्यांकन गरेको हुँदा बढी लागत खर्च दावी गरेको रकम रु १,२४,१३९ /- आयकर ऐन २०५८ को दफा १५ बमोजिम कट्टी नपाउने भनी गरेको निर्णय व्यहोरा कानून सम्मत नभएको हुँदा बदर गरी पाउँ भन्ने रहेको देखिन्छ। करदाताले मिति २०७५/२/८ मा ठूला करदाता कार्यालय लाई जवाफ पेश गर्दा यस उद्योगले आफ्नो उत्पादनमा First in first out method अपनाई मौज्जात मूल्यांकन गर्ने गरेको हुँदा उक्त व्यापार मौज्जातको लागत खर्च अमान्य गर्न नमिल्ने भन्ने जिकिर लिएको देखियो। यस सम्बन्धमा ठूला करदाता कार्यालयले कुनै आधार र कारण उल्लेख नगरी रु.१,२४,१३९/- बढी लागत खर्च दावी गरेकोले ऐनको दफा १५ बमोजिम लागत खर्च कट्टी नहुने भनी निर्णय गरेको देखियो। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (६) ले पहिलो प्राप्ति पहिलो निष्काशन तरिका वा भारित औषत लागत तरिका बाट व्यापार मौज्जातको लागत गणना गर्न छनौट गर्न सक्ने अधिकार करदातालाई प्रदान गरेको परिप्रेक्ष्यमा खरिद मूल्य भन्दा अन्तिम मूल्यांकन कम भएको भनी लागत खर्च अमान्य गरेको निर्णय न्यायोचित देखिएन। अब करदाताले कच्चा पदार्थको अन्तिम मौज्जातको मूल्यांकन आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ ले निर्दिष्ट गरेको तरिका बमोजिम गरे नगरेको वस्तुगत रूपमा मूल्यांकन गरी आधार र कारण सहितको यो शिर्षकमा पुनः संशोधित कर निर्धारण गर्नु भनी फाइल ठूला करदाता कार्यालयमा पठाउन उपयुक्त हुने देखियो ।

१८. यसैगरी पुनरावेदक करदाताको छैठौँ पुनरावेदन जिकिर ठूला करदाता कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारण गर्दा व्यापार मौज्जातको लागत खर्च गणनामा raw material अन्तर्गत jute को मूल्यांकन गर्दा रु.६२,५८,४५०/- बढी लागत खर्च दावी गरेको भनी भएको निर्णय त्रुटिपूर्ण हुँदा सो बदर गर्नुपर्ने भन्ने रहेको देखियो। सो सम्बन्धमा दृष्टि दिँदा उद्योगको raw material finished goods होइन। finished goods मा मात्र लागत मूल्य र बजार मूल्य जुन घटी हुन्छ त्यो लागू हुन्छ। कम्पनीले raw material jute खरिद गर्दछ तर बिक्री नगर्ने हुँदा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५(३) बमोजिम व्यापार मौज्जातको शुरु मूल्य गत आय वर्षको अन्त्यको सो व्यवसायको व्यापार मौज्जातको अन्तिम मूल्य हुने भन्ने करदाताको मुख्य पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालयबाट करदाता कम्पनीको आ.ब. ०६९/०७० को अन्त्यमा बिक्री गरेको कच्चा पदार्थको बिक्री बिल, बिजक आदि परीक्षणको क्रममा बिक्री मूल्य लागत मूल्य भन्दा कम रहेको अवस्था रहेकोले अन्तिम मौज्जातको मूल्यांकन बजार मूल्यमा नगरी लागत मूल्यमा गरेको कारणबाट रु. ६२,५८,४५०/- बढी लागत खर्च दावी

भएको देखिएकोले सो रकम आगामी आ.ब.को शुरु मौज्जातको मूल्यबाट घटाउनुपर्ने भनी सूचित समेत गरेको देखिन्छ। तर करदाताले गत आ.ब.मा मौज्जातमा रहेको Raw Material अन्तर्गत Jute यस आ.ब.को शुरु मौज्जात गत आ.ब.को खरिद मूल्य भन्दा बढी मूल्यांकन गरी यस आ.ब.को शुरु मौज्जात कायम गरी रु. ६२,५८,४५०/- ले लागत खर्च बढी दावी गरेको पुष्टी भएकोले सो बढी दावी गरेको खर्च अमान्य गर्ने भनी शुरु ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय आयकर ऐन, २०५८ को दफा १५ को उपदफा (४) अनुकुल नै रहेको देखियो।

१९. पुनरावेदक करदाताको सातौं पुनरावेदन जिकिर हेर्दा संशोधित कर निर्धारण गर्दा विशेष उद्योगले गरेको निर्यात व्यवसायतर्फ नोक्सानी अमान्य गरे तर्फ रहेको देखिन्छ। करदाताले आ.ब. २०७१।२०७२ को लागि आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९६ बमोजिम आय विवरण पेश गर्दा आयकर ऐन, २०५८ को दफा २०(१) बमोजिम कट्टी गर्न पाउने अघिल्लो आ.ब. २०७०।०७१ बाट जिम्मेवारी सरी आएको व्यवसायको नोक्सानी रु. ४,३५,२०,६२२/- (निर्यात तर्फ) कट्टी दावी गरेको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालयबाट पुनरावेदक करदाताको आ.ब. २०७०।०७१ संशोधित कर निर्धारणको क्रममा उद्योगतर्फ रु.२,७६,९८,७२०।— करयोग्य नोक्सानी कायम भएको हुँदा करदाताले रु.१,५८,२१,९०२/- बढी नोक्सानी समायोजन गरेको भनी अमान्य गरेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा २०(१) मा कुनै व्यक्तिले कुनै आय बर्षमा व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनको लागि देहाय बमोजिम नोक्सानी कट्टी गर्न पाउने छ : (क) सो व्यक्तिले अन्य कुनै व्यवसायबाट व्यहोर्नु परेको सो बर्षको कुनै कट्टी हुन नपाउने नोक्सानी (ख) त्यस्तो व्यक्तिले कुनै व्यवसायबाट व्यहोर्नु परेको विगत ७ बर्षहरूको कट्टी हुन नपाएको नोक्सानी भन्ने व्यवस्था रहेको छ। ठूला करदाता कार्यालय बाट करदाताको अघिल्लो आ.ब. २०७०/७१ को संशोधित कर निर्धारण गर्दा निर्यात तर्फ नोक्सानी रु.२,७६,९८,७२०/- कायम गरेको र उक्त निर्णय यसै इजलास बाट लगाउको ०७७-RB-००६१ को मुद्दामा सदर हुने ठहरी आजै फैसला भएको हुँदा अन्तिम कायम नोक्सानी भन्दा बढी नोक्सानी कट्टी गर्न मिल्ने कानूनी आधार देखिएन। आय बर्ष २०७०/७१ को संशोधित कर निर्धारण बमोजिम कायम भएको करयोग्य नोक्सानी भन्दा बढी दावी गरेको रु.१,५८,२१,९०२/- नोक्सानी कट्टी गर्न नपाउने भनी भएको निर्णय आयकर ऐन, २०५८ को दफा २०(१) को रोहमा मिलेकै देखियो।

२०. करदाताको आठौं पुनरावेदन जिकिर उद्योग तर्फको करयोग्य आयको गणना गर्दा फरक करको दर भएको निर्यात तर्फ को यस आ.ब. को नोक्सानी रु.१,४९,०६,९५९/- कट्टी

लिएको हुँदा सो नोक्सानी रकम हटाउने गरी गरेको निर्णय त्रुटिपूर्ण भन्ने देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११(४) मा कुनै व्यक्तिले यस दफा बमोजिम बेगलाबेगलै कर छुट सुविधा पाउने कारोबार गरेको रहेछ भने त्यस्तो सुविधा लिन आयको गणना गर्दा छुट्टाछुट्टै व्यक्तिले सो आय प्राप्त गरेको सरह मानी आय गणना गर्नु पर्नेछ भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। करदाताले उक्त कानूनी व्यवस्था विपरीत गरेको दायित्व घटाउने उद्देश्यले निर्यातको नोक्सानी उद्योगको आयमा समायोजन गरेको कानून सम्मत देखिन आउँदैन। त्यसैले करदाताले आय विवरणको अनुसूची ५ मा उद्योग तर्फको करयोग्य आयको गणना गर्दा फरक दर भएको निर्यात तर्फको यस आ.ब.को नोक्सानी रु.१,४९,०६,९५९/- समायोजन गर्न नमिल्ने हुँदा शुरु निर्णय कानून सम्मत देखियो ।

२१. पुनरावेदक करदाताको अन्तिम पुनरावेदन जिकिर आफैले उपभोग गरेकोले **stock** छुटन गएको हुँदा २,१५,६४२ के.जी. **By product caddiz** लाई हचुवाको भरमा बिक्री कायम गरी प्रति के.जी. रु ५.९४ को दरले हुने रु १२,८१,९८४/- आयमा समावेश गर्ने गरेको निर्णय आयकर ऐन, २०५८ को ७ को उपदफा (२) को खण्ड (ख) बमोजिम कानून सम्मत नहुँदा बदर हुनु पर्ने भन्ने करदाताको पुनरावेदन जिकिर रहेको पाइयो। कर परीक्षणको क्रममा ठूला करदाता कार्यालयले कारखाना निरीक्षण समेत गरेको र उत्पादन तथा खपत विवरणबाट यस आय वर्षमा **By product caddiz** आन्तरिक खपत भएको देखिएन भन्ने निर्णयमा उजागर भएको छ । आन्तरिक खपत बढी भएको भए तयारी वस्तुको उत्पादन परिमाण बढी भएको तथा बिक्री कायम भएको देखिने ठोस र वस्तुनिष्ठ आधारहरू करदाताबाट पेश हुन सकेको देखिदैन। आफूले पेश गरेको खर्च विवरणको सवुद प्रमाणबाट पुष्टी गर्ने दायित्व करदातामा नै रहन्छ। त्यसैले आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८१(१) को खण्ड (ग) बमोजिम पुष्टी हुन नसकेको आय विवरणको सम्बन्धमा करदाताले **internal consumption** भएको भनी प्रस्तुत गरेको तालिका विवरण यथार्थ भन्न मिल्ने कुनै कानूनी आधार समेत नदेखिएको अवस्थामा अन्तिम मौजदातमा नभएको **By product caddiz** लाई बिक्री कायम गरी हुने रु.१२,८१,९८४/- रकमलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७(२) बमोजिम आयमा समावेश हुने गरी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारण आदेश कानून सम्मत नै देखियो।
२२. तसर्थ, माथि विवेचित आधार र कारणबाट यसमा करदाता अरिहन्त मल्टि फाईवर्स लि. (स्थायी लेखा नं.३०००१६९६५) को आ.ब. २०७१/०७२ को संशोधित कर निर्धारण गर्दा ठूला करदाता कार्यालयले कच्चा पदार्थको अन्तिम मौजदात मूल्याङ्कनलाई मान्यता नदिई बढी मौजदात लागत खर्च कट्टी नपाउने गरी मिति २०७५।०२।१४ मा गरेको

निर्णय र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।१२।१० मा भएको निर्णय समेत उक्त शिर्षकको हकमा मिलेको नदेखिदा केही उल्टी भई पुनः संशोधित कर निर्धारण गर्न सुरुमा पठाउने ठहर्छ । अन्य शिर्षकमा करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन । अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नु ।

तपसिल खण्ड

१. माथि ठहर खण्डमा लेखिए बमोजिम कच्चा पदार्थको अन्तिम मूल्यांकन लाई मान्यता नदिई अधिक मूल्य लाई आयमा समावेश गर्ने गरी भएको निर्णय केही उल्टी भई पुनःसंशोधित कर निर्धारण गर्न सुरुमा पठाउने ठहरी फैसला भएकोले उक्त शिर्षकमा जे जो बुझनु पर्छ बुझी पुनः निर्णय गर्नु भनी प्रस्तुत फैसलाको प्रतिलिपि सहित ठूला करदाता कार्यालयमा लेखि पठाइदिनु ।
२. फैसलाको जानकारी विशेष सरकारी वकीलको कार्यालय काठमाण्डौलाई दिनु ।
३. नक्कल माग गर्ने सरोकारवालाबाट लाग्ने दस्तुर लिई नक्कल दिनु ।
४. फैसलाको विधुतीय प्रति अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनु ।
५. प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरु मिसिल ठूला करदाता कार्यालय पठाई रेकर्ड मिसिल नियमानुसार गरी अभिलेख शाखामा बुझाई दिनु ।

टेकप्रसाद ढुङ्गाना
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा मेरो सहमति छ ।

वासुदेव खनाल
(लेखा सदस्य)

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:-

इजलास अधिकृत: लक्ष्मी प्रसाद शर्मा

टिपोट गर्ने :शान्ता खतिवडा(नासु)

इतिसम्बत २०८० साल जेठ २८ गते रोज १ शुभम.....

फैसला प्रमाणिकरण गर्ने:-

फैसला प्रमाणिकरण मिति:-

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौको छाप